

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

3 An rectè diuidatur ens rationis in negationem, priuationem, &
relationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94179](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94179)

DEALUS AN
FORMENT EN
SIA RATIO-
NIS:

lico, vel de quo cunque creato, perfecto & superiori modo intelligente, ut est intellectus videntis Deum ut sic. Nam quatenus perfecte cognoscunt res prout in se sunt, vel in seipsis, non formant entia rationis. Intellectus vero angelicus, si quæ fortasse intelligit imperfecto modo, & per alias species aut conceptus, potest aliqua entia rationis formare, ut cognoscendo Deum naturali cognitione, potest illum cognoscere per aliquam habitudinem ad creaturas, & distinctionem rationis in illo formare. Sed huius rei rationem & expositionem Theologis remittimus, quia supponit perfectam intelligentiam circa modum cognoscendi angelorum.

SECTIO III.

An recte diuidatur ens rationis in negationem, priuationem, & relationem.

Diuisio hæc satis vulgaris est: habetque fundamentum in Aristotele 4. Metaphysicor., in principio, ubi negationes & priuationes ponit inter entia, cum tamen reuera non entia sint: vnde solum ponit ea sic numerare, quia entia rationis sunt. Atque ita postea lib. 5. ca. 7. declarat, esse talium entium solum esse, secundum prædicationem veram, atque adeo per intellectum, atque eodem libro cap. 15. insinuat relationes rationis. Sumitur etiã illa diuisio ex diuo Thoma, quæ est. 21. de Verit. articul. primo, & in prima dist. 1. q. 1. artic. 3. & distinct. 19. qu. 1. artic. 1. & omnes recentiores eadem partitione vtuntur.

Difficultates circa diuisionem positam.

Habet tantum nonnullam difficultatem, tum in sufficientia, tum etiã in distinctione horum membrorum sub huiusmodi diuisio. Et de priori quidem parte dicemus sectione sequenti. Quoad alteram vero partem ratio dubitandi breuiter esse potest, quia negationes & priuationes immerito numerari videntur inter entia rationis, quia non sunt aliquid mente constitutum, sed vere rebus ipsis conueniunt, nam in re ipsa aer est tenebrosus, & carens lumine, & homo est non albus, si sit niger. Quod si hæc dicantur esse entia rationis quatenus per modum entis finguntur, hoc modo omnia entia rationis erunt negationis quædam, quia omnia sunt non entia realia, & vera, & hanc negationem intrinsece includunt. Aliunde etiã non apparet cur negatio, & priuatio vt diuersa entia rationis numerentur, quia si considerentur formaliter & quoad ea entiam seu fictionem entitatis, non habent diuersitatem: quod autem differant ex habitudine seu connotatione subiecti aut potentie receptiue, sub ea consideratio ne nõ differunt in aliqua entitate rationis, sed quasi extrinsece in entitate reali seu in habitudine ad ens reale. Denique etiã negatio & priuatio non concipiuntur vt entia rationis sine habitudine ad aliud: non ergo recte distinguuntur à relatione rationis. Antecedens patet, quia priuatio alicuius, est priuatio.

Explicatur, & probatur diuisio.

Nihilominus dicta diuisio recte tradita est. Non est enim dubium, quin illa tria membra concepta per modum entium sint entia rationis, & nõ rei. Quod de relationibus rationis suppono ex dictis supra de prædicamento ad aliquid, ubi ostendimus quasdam esse relationes reales, & alias rationis, & has posteriores diximus non habere in re verum esse ad aliud, sed cogitari vt habentes esse ad aliud, igitur ef-

se talium relationum nõ est esse rei, sed esse quod cogitatione fingitur: est ergo esse rationis. Rursus negatio & se non dicit aliquid rei, cum illud simpliciter remoueat. De priuatione vero supponendum est pro tota hac materia, interdum vocari ab Aristotele priuationem, formam minus perfectam comparatione perfectioris formæ sibi oppositæ, vt nigredo comparatione albedinis, tamen illa non est vera priuatio, sed forma positiua, vnde non pertinet ad hanc diuisionem. Propria ergo priuatio dicitur carentia formæ in subiecto a pro. 5. Metaphysic. c. 2. lib. 10. c. 7. vnde ex se ac formaliter, etiã est remotio ac non ens, vt docet etiã Aristotel. 1. Physic. capit. 8. Sic igitur tam negatio quam priuatio, si considerentur præcise quatenus non entia sunt, vt se nec sunt entia realia, nec rationis, quia nõ sunt entia nec considerantur vt entia, sed vt non entia, & hoc modo non sunt aliquid factum, & dicuntur conuenire rebus ipsis non ponendo in eis aliquid, sed tollendo, vt ex D. Thoma notauit Caietanus 1. p. q. 43. articul. vbi diuus Thomas idem sentit & quæst. de Malo articul. 2. Capreolus in 2. distinctione 34. quæstione 2. ad primum. Ferrar. 3. contr. gent. capite 19. Soncinas 10. Metaphysic. quæst. 15. Et sic dicimus dari in rebus priuationes, vt cæcitatem in oculo, tenebras in aere malum in actionibus humanis: sicut Aristoteles posuit priuationem principium generationis naturalis.

Ex hac autem negatione seu remotione entitatis & ex modo quo noster intellectus illam attribuit rebus non solum negando, sed etiã affirmando fit, vt hæc non solum concipiantur à nobis pure negatiue, sed etiã per modum entis positiui: sub qua consideratione habent rationem entis non rei sed rationis. vt recte D. Thom. notauit 4. Metaphysic. c. 2. vbi Aristot. idem sentit. Primum patet, cum quia in hac affirmatione homo est cæcus, virtute includitur prædicatio entis, nam verbum est includit participium entis, tum etiã, quia noster intellectus non concipit aliquid vt in rebus existens, nisi concipiat illud per modum entis. Secundum autem patet, quia in hoc modo conceptionis aut affirmationis non admiscetur falsitas vel deceptio: nam huiusmodi locutiones omnino veræ sunt: vnde & in Scriptura sacra reperiuntur, Genes. 1. Et tenebre erant super faciem abyssi, & Ioan. 9. Erat cæcus à natiuitate. Ergo non attribuitur hoc ens, vt ponens aliquam entitatem in re ergo vt ens rationis tantum, quia nimirum id quod in re est sola carentia, concipitur & attribuitur subiecto, vt aliquid in illo existens: in quo est quidem extraneus seu improprius modus concipiendi & prædicandi, non tamen falsitas. Sic igitur constat illa tria membra sub ente rationis comprehendendi.

Discrimen inter relationem rationis, & alia duo membra.

Quod vero relatio sit in illo ordine & latitudine diuersum ens rationis ab aliis duobus, constat primo ex diuersitate fundamenti, nam fundamentum quod habet intellectus ad concipiendam relationem rationis, non est negatio aliqua vel remotio entitatis, sed potius est aliqua positiua entitas, quæ à nobis non perfecte concipitur nisi per modum respectus. Dices, Ad concipiendum respectum rationis semper supponitur in re carentia respectus realis: nam si interueniret respectus realis, non fingeretur relatio rationis. Respondetur, Verum est, supponi huiusmodi carentiam seu negationem tanquam conditionem necessariam, non tamen vt proprium fundamentum huiusmodi relationis. Vnde relatio rationis non fingitur ad concipiendam ipsam relationem seu carentiam negationis per modum entis positiui, sed ad concipiendum aliquid aliud quod in re positiuum est, & absolutum, ita tamen connexum cum

cum alio, vt ea ratione per modum respectiui à nobis concipiatur.

VI. Atque hinc colligitur vterius propria & formalis differentia inter respectum rationis, & alia duo membra, quod relatio rationis formaliter dat denominationem respectiuam secundum rationem, & per eam nos explicamus aliquid positiui in re, præsertim quando talis relatio habet in re ipsa aliquod fundamentum saltem remotum. Quod ideo aduerto, quia interdum fundatur tantum in modo nostro concipiendi, & tunc fieri potest, vt per eam solum explicetur aliqua negatio ex parte rei, vt patet de relatione rationis identitatis eiusdem ad seipsum. Hoc tamen est quali per accedens ad denominationem relatiuam, quam confert relatio rationis vsu sic. At vero negatio & priuatio ex suo genere denominant per modum absoluti & positiui secundum rationem quamuis per eam denominationem solum carentiam nos declaramus: vt denominamus aerem tenebrosam, quali affectum quadam dispositione absoluta luminis opposita, per quam hanc carentiam luminis declaramus.

VII. Nec refert, quod priuatio per positiuum cognoscatur & definiatur ad modum relationis, tum quia illud magis provenit ex ipso fundamento negatiuo quod in re supponitur, quam ex modo concipiendi tale ens rationis per modum positiui, tum etiam, quia ille modus habitudinis priuationis ad habitum, eo modo quo in priuatione esse aut concipi potest non est per modum relationis secundum esse, aut secundum dici, sicut vnum contrarium per aliud cognoscitur. Vnde fit vt dati possit priuatio relationis realis, quæ non concipitur per modum relationis, quamuis sine termino cognosci non possit. Vt, verbi gratia, esse orphanum, priuatio quædam est, quæ immediate videtur priuare relationem filiationis, quæ tollitur per mortem patris, & ideo illa priuatio intelligi satis non potest sine parte, & tamen non concipitur per modum relationis, sed potius per modum cuiusdam absolute affectionis, quæ manet in vno extremo, ablato alio, nam hoc ipso, quod per illum modum concipiendi declaramus priuationem relationis, concipimus illam per modum absoluti, & non respectiui.

Differentia inter negationem & priuationem.

VIII. Denique, quod spectat ad distinctionem inter alia duo membra, scilicet priuationem & negationem, non est dubium quin aliquo modo sint distincta, nam priuatio dicit carentiam in subiecto apto nato, negatio vero dicit carentiam in subiecto absolute & simpliciter. An vero differentia sit essentialis seu formalis, necne, quæstio est parui momenti, quam in Sectione quinta expediemus commodius. Nunc solum aduerto ex Diuo Tho. quæst. 3. de malo, artic. 7. negationem dupliciter sumi posse, primo in communi, & sic proprie & adæquate condistingui à relatione rationis & vterius diuidi in priuationem proprie dictam, & in negationem præsumptam, prout dicit carentiam in subiecto non apto seu inepto: & hic est secundus modus quo sumi solet negatio. Atq; ita illa trimembris diuisio, quam tractamus, duas bimembres continet: prima est entis rationis in positiuum, quod est ad aliquid, & negatiuum. Et hæc prima diuisio est in membra essentialiter diuersa, eo videlicet modo, quo in his entibus potest cogitari essentialis constitutio aut diuersitas.

IX. Potest tamen de hac diuisione dubitari an sit vniuersa an analogica: & si est vniuersa, an sit generis in species, vel qualis sit: sed hæc, quæ parui momenti sunt, legentis disputationi & cogitationi relinquo. Mihi quidem videtur esse vniuersa, quia nulla est sufficientia

Tom. II. Metaphyl.

ficiens ratio analogica, videtur etiam esse generis in species, nam hi respectus possunt etiam entibus rationis attribui: & in eis cogitari potest compositio ex genere & differentia, vt ex Dialectica suppono. Et in presenti etiam potest ille conceptus entis rationis ita abstrahi, vt in suo ordine concipiatur tanquam quid completum, & habens differentias extra sui rationem. Altera diuisio, vel potius sub diuisio est entis rationis negatiui in communi, in negationem strictè sumptam, & priuationem, quam in duabus Sectionibus sequentibus commodius declarabimus.

SECTIO IV.

Virum ens rationis sufficienter diuidatur in negationem, priuationem, & relationem.

Ratio dabitur est, quia ens rationis proportionaliter diuidi potest per omnia prædicamenta: ergo nõ satis comprehenditur in illis trib. membris. Antecedens patet, quia discurrendo per omnia prædicamenta, in singulis consinguntur aliqua entia rationis per proportionem ad realia, quæ totidem prædicamenta rationis proportionaliter possunt constituere. Vt in substantia concipitur chymæra aut similia monstræ rationis, quæ per modum substantiæ concipiuntur, non enim finguntur vt adiacentia aliis, sed vt entia per se facta. In quâtitate videtur esse in primis spaciū imaginariū, quod per modum cuiusdā extensionis nos concipimus: quantitas etiam illa quam in Chymæra, v. g. concipimus, ens rationis est. Rursus in qualitate videtur esse magna latitudo entium rationis nam famam v. g. & honorem concipimus, vt dispositionem convenientem personæ honoratæ, seu bonæ famæ, cum tamen in illa tantum sit ens rationis. Item dominium humanum, vel iurisdicctio, concipiuntur vt potestates quædam, quæ propterea appellari solent potentia morales, tamen sunt entia rationis. Deinde sicut fingimus Chymæram, ita in illa fingere possumus figuram propriam eius, quæ vt sic etiam erit quædam qualitas rationis. Et fere ad hunc modum possunt in Chymæra reliqua prædicamenta per modum entium rationis consingi, vt si quis in ea exogiret proprias actiones vel passionis, seu modos & proprium Vbi, & similia. Et præterea specialiter actio si concipiat vt forma absoluta in hærens agenti, est quoddam ens rationis, non per modum relationis, sed per modum actionis, & e conuerso denominationes visus, cogniti, amari, & similes, si concipiantur vt aliquid in re denominata, concipiuntur per modum cuiusdam passionis, & vt sic sunt entia rationis. Item in prædicamento Quando, concipimus extensionem imaginariam, vel denominationem ab extrinseco tempore vt mensurante, ac si esset quippiam in re denominata, & idem est de cæteris prædicamentis. Ergo nõ recte coarctatur partitio entium rationis ad illa tria membra. In contrarium vero est, quia nisi illa diuisio sufficiens sit, non erit convenienter data, quod erit contra communem sententiam.

Prior modus explicandi sufficientiam diuisionis.

II. Duo possunt esse modi explicandi dictam diuisionem. Prior est vt illa diuisio non intelligatur dari de ente rationis in tota sua latitudine sumpto, sed tantum de illo, quod in re habet aliquod fundamentum. Vt enim notauit D. Thom. in 1. dist. 2. q. 1. art. 3. & dist. 19. q. 5. art. 1. quædam sunt entia rationis, quæ habent in rebus fundamentum, licet à ratione habeant complementum, vt ratio vniuersalis seu generis, & aliæ similes, & huiusmodi etiam sunt negationes & priuationes vt facile potest ex dictis in superioribus.